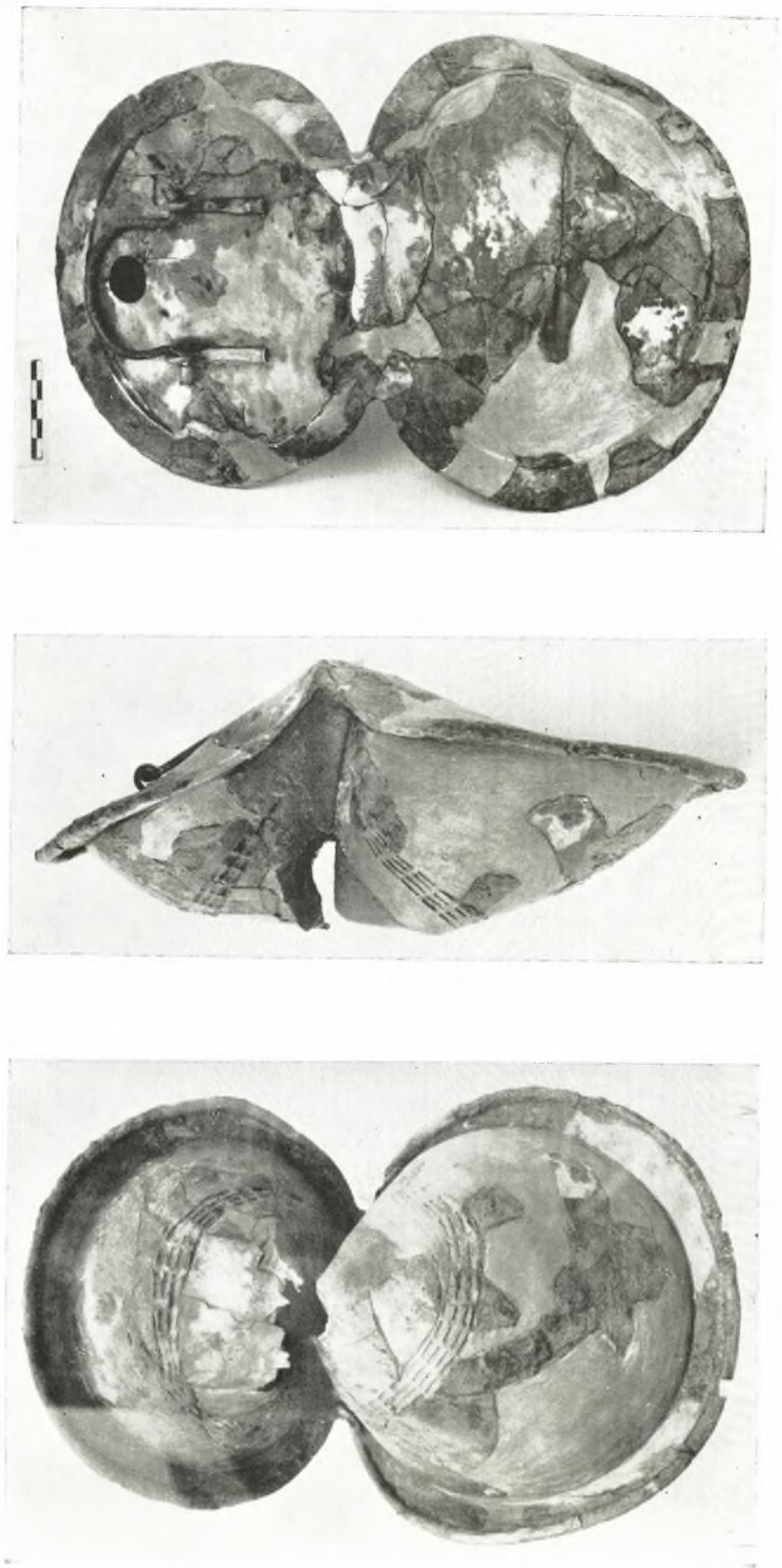

α β γ

Ἀργυροῦν ὁμοίωμα ὀκτωσχήμου ἀσπίδος ἐκ τοῦ IV τάφου τῆς ἀκροπόλεως τῶν Μυκηνῶν. Προσθία, πλαγία καὶ ὀπισθία ὄψεις.

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
25/04/2024 02:46:52 EEST - 18.227.24.209

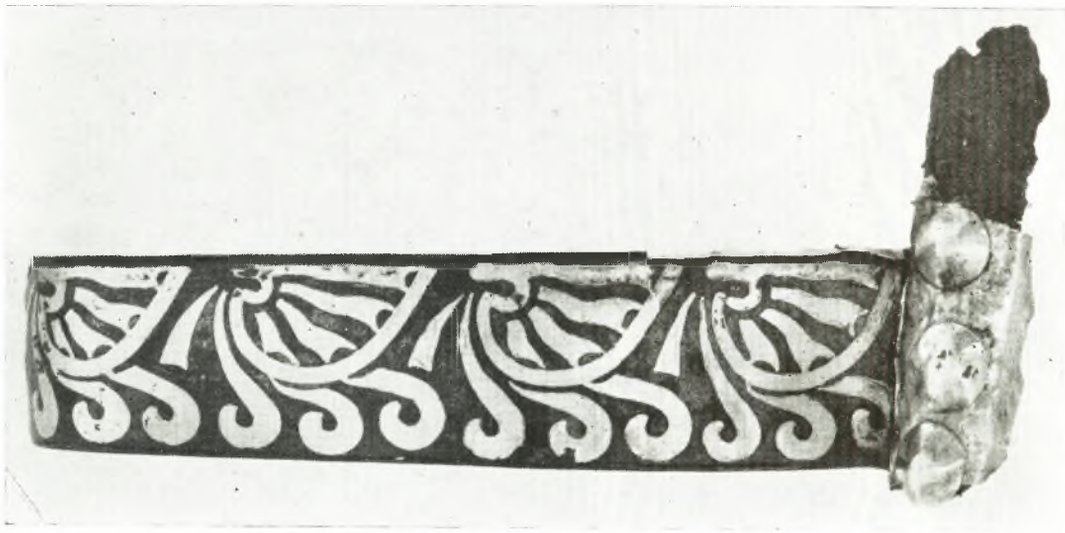

β. Χαλκῆ λαβὴ μετ' ἐνθέτου χρυσῆς διακοσμήσεως (Μυκηνῶν).

α. Εἰδώλιον ἐξ ἐλεφαντοστοῦ (Μυκηνῶν;).

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
25/04/2024 02:46:52 EEST - 18.227.24.209

α. Ἀργυρᾶ πρόχους ἐκ τοῦ IV τάφου τῆς ἀκροπόλεως τῶν Μυκηνῶν φέρουσα ἴχνη ἐπικαλύψεως νιέλλου.

β. Ἐλεφάντινον ἀντικείμενον ἐκ τοῦ Α τάφου τοῦ Κακοβάτου.

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
25/04/2024 02:46:52 EEST - 18.227.24.209

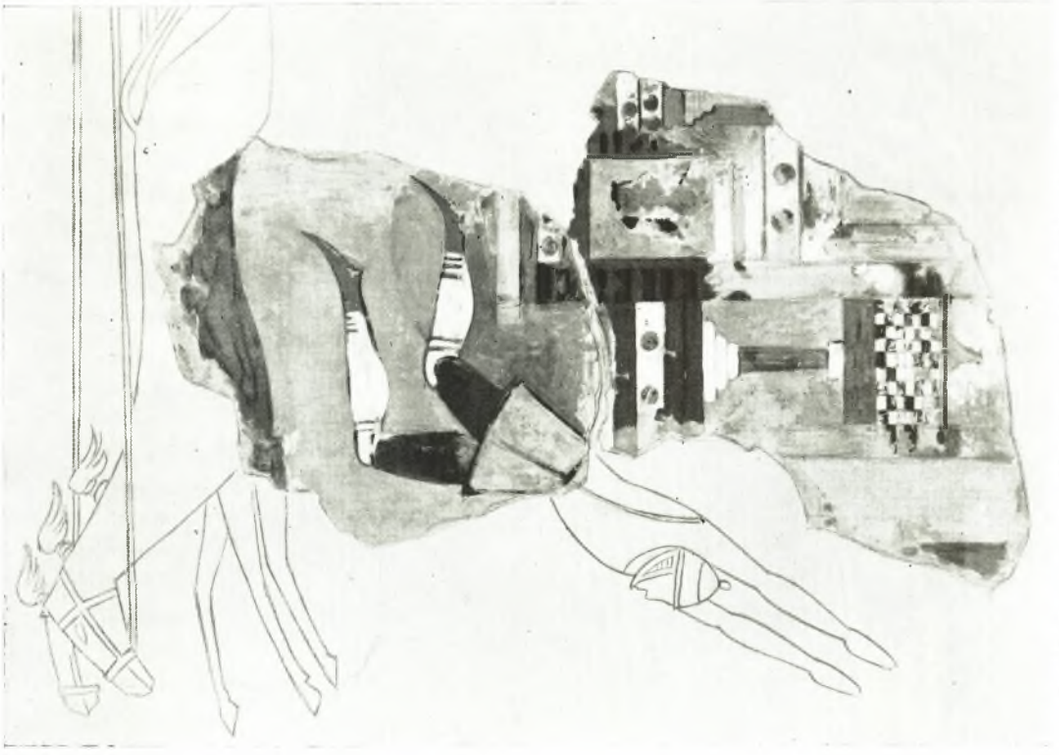

β. Ἀντίγραφον τῆς αὐτῆς τοιχογραφίας ὑπὸ Ἀ. Κοντοπούλου.

α. Τμῆμα τοιχογραφίας ἐκ τοῦ μεγάρου τῶν Μυκηνῶν.

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
25/04/2024 02:46:52 EEST - 18.227.24.209

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

ΝΕΑ ΜΟΡΦΗ ΠΑΛΑΙΩΝ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΩΝ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΥ ΜΟΥΣΕΙΟΥ

Κατὰ τὰς ἐργασίας πρὸς ἐπανέκθεσιν τῆς προϊστορικῆς συλλογῆς τοῦ Ἐθνικοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Μουσείου, ἀφ' ἑνὸς μὲν διεπιστώθη καὶ ἀποκατεστάθη ἡ ὀρθὴ μορφὴ ἀντικειμένων, τὰ ὁποῖα εἶχον ἐσφαλμένως ἑρμηνευθῆ καὶ συγκολληθῆ, ἀφ' ἑτέρου δέ, διὰ τοῦ καθαρισμοῦ παλαιῶν εὑρημάτων πολὺ ἐφθαρμένων καὶ εἰς ἀποσπασματικὴν κατάστασιν διατελούντων καὶ διὰ τῆς συσχετίσεως αὐτῶν, ἀπεκτήθησαν νέα τινὰ ἀντικείμενα, λίαν ἐνδιαφέροντα.

Ὁ καθαρισμὸς καὶ ἡ συγκόλλησις τῶν ἀργυρῶν κτερισμάτων τοῦ τετάρτου βασιλικοῦ τάφου τῆς ἀκροπόλεως τῶν Μυκηνῶν εἶχεν ἀνατεθῆ εἰς τὸν ἀείμνηστον ἀρχιτεχνίτην τοῦ Μουσείου Ἰ. Μπάκουλην. Οὗτος, χάρις εἰς τὴν ἐκπληκτικὴν ἱκανότητά του νὰ διαβλέπῃ καὶ ἀποκαθιστᾷ τὴν ἀρχικὴν μορφὴν ἀντικειμένων καταθρυμματισμένων, ἀντελήφθη ὅτι τὰ ἀργυρᾶ τεμάχια 608 a καὶ b, τὰ ὑπὸ τοῦ Karo θεωρηθέντα ὡς τμήματα δύο ἀγγείων, ἀνῆκον πράγματι εἰς ἓν ὁμοίωμα ὀκτωσχήμου ἀσπίδος, τὸ ὁποῖον καὶ ὡλοκλήρωσε (πίν. Α, α.β.γ). Καὶ τὰ μὲν δύο θραύσματα τὰ καταγραφέντα ὑπ' ἀρ. 608 b καὶ περιγραφέντα ὑπὸ τοῦ Karo ὡς «Mündungsrand mit Wandungsfragmenten von 2 grossen Silberschalen oder Skyphoi» ἀπετέλεσαν τὴν προσθίαν ὄψιν τῶν δύο λοβῶν τῆς ἀσπίδος· τὸ δὲ ὑπ' ἀρ. 608 a, ὅπερ εἶχεν ἑρμηνευθῆ ὡς «Deckel mit Bügelhenkel», συνεκολλήθη εἰς τὴν ὀπισθίαν ὄψιν τοῦ ἄνω λοβοῦ αὐτῆς[1].

[1] G. Karo, Die Schachtgräber von Mykenai, σ. 120, πίν. CXXXII, CXXXIII, 608.

Τὸ ἀντικείμενον, ὅπερ προέκυψε[1], δὲν διατηρεῖ τὸ ἀρχικὸν αὐτοῦ σχῆμα, διότι ἐκ τῆς συμπιέσεως, τὴν ὁποίαν ὑπέστη ἐντὸς τοῦ τάφου, οἱ λοβοὶ συγκλίναντες πρὸς τὰ ἔμπρὸς ἐσχημάτισαν ὀξεῖαν γωνίαν, ὡρισμένα δὲ τεμάχια τῆς προσθίας ὄψεως, περὶ τὸ σημεῖον τῆς μειώσεως τῆς ἀσπίδος, ἔχουν χάσει τὴν καμπυλότητα αὐτῶν: ὁ συγκολλητὴς ἀπέφυγε νὰ προβῇ εἰς διόρθωσιν τῶν ἀνωτέρω παραμορφώσεων, διαπιστώσας ὅτι τὸ ὑλικὸν ἔχει καταστῇ εὔθραυστον, ὥστε νὰ μὴ ἀντέχῃ εἰς τοιούτους χειρισμούς· δι' ὃ εἰς τὸ ἐν λόγῳ σημεῖον οὐδὲ συμπλήρωσις ἔγινε τοῦ ἀντικειμένου.

Τὸ ὁμοίωμα εἶναι τοῦ γνωστοῦ ὀκτωσχήμου τύπου[2], μὲ μικρότερον τὸν ἄνω λοβόν, λίαν ἔντονον τὴν καμπύλην τῆς κατατομῆς τῶν λοβῶν τῆς ἀσπίδος καὶ βαθυτάτους τοὺς κόλπους τοὺς σχηματιζομένους εἰς τὸ σημεῖον τῆς ἑνώσεως τῶν δύο λοβῶν. Τὴν ὀπισθίαν ὄψιν τοῦ ὁμοιώματος καλύπτει ἔλασμα ἀργυροῦν, ἐπίπεδον. Περιβάλλεται δὲ τὸ ὁμοίωμα ὑπὸ πλαισίου, πλάτους 0.025 μ. περίπου, σχηματιζομένου ἐκ τῆς προεκτάσεως τοῦ ἐμπροσθίου καὶ τοῦ ὀπισθίου ἐλάσματος, ἅτινα ἐφάπτονται ἀπολύτως ἐπὶ πλάτους 0.015 μ., ἀκολούθως δὲ καμπτόμενα πρὸς τὴν πλευρὰν τῆς προσθίας ὄψεως ἐλίσσονται πέριξ λεπτοῦ χαλκοῦ σύρματος, ὅθεν προκύπτει πλαστικὸν καμπύλον περιθώριον. Ἡ μετάβασις ἀπὸ τῆς κυρτῆς ἐπιφανείας εἰς τὸ πλαίσιον γίνεται διὰ μαλακῆς αὔλακος. Ἡ ἀσπὶς διακοσμεῖται διὰ μιᾶς ταινίας σχηματιζομένης ἐκ μικρῶν πλατέων χαραγμάτων, στοιχηδὸν ἀνὰ τετράδας διατεταγμένων. Ἡ ταινία αὕτη, διαγράφουσα μίαν καμ-

[1] Ὕψος 0.355 (ἄνω λοβὸς 0.15, κάτω λοβὸς 0.205), μέγιστον πλάτος 0.24, μέγιστον βάθος 0.125.

[2] Πβλ. H. L. Lorimer, Homer and the Monuments, σ. 134 κ.ἑξ.

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
25/04/2024 02:46:52 EEST - 18.227.24.209

πύλην ὑπεράνω τοῦ συμβατικοῦ μέσου τῆς ἀσπίδος καὶ μίαν ἄλλην κάτωθεν αὐτοῦ, μειοῦται πρὸς τὰ ἄκρα τῶν καμπυλῶν τούτων διὰ τῆς συμπτύξεως τῶν χαραγμάτων καὶ διὰ τῆς βαθμιαίας ἐλαττώσεως τοῦ ἀριθμοῦ τῶν στοίχων ἀπὸ τεσσάρων εἰς ἕνα. Τὸ πλάτος τῶν χαραγμάτων καὶ τὸ ἀνώμαλον βάθος αὐτῶν δικαιολογοῦν τὴν ὑπόθεσιν ὅτι ταῦτα εἶχον πληρωθῆ ἐνθέτου ὕλης, ἥτις διὰ τοῦ χρώματος αὐτῆς ἐπετέλει διακοσμητικὴν λειτουργίαν. Ἦτο δὲ καὶ ἄλλως κεκοσμημένον τὸ ὁμοίωμα, ὡς φαίνεται: εἰς τὸν ἄνω λοβόν, ὑπὲρ τὴν καμπύλην ταινίαν καὶ ἀκριβῶς ἐπὶ τοῦ κεντρικοῦ ἄξονος, μικρὸς ἧλος, μόλις διακρινόμενος, θὰ ἐστερέωνε κόσμημα ἐκ χαλκοῦ, ἐξ οὗ προῆλθον ἴχνη ὀξειδώσεως διαγράφοντα τμῆμα κύκλου περὶ τὸ σημεῖον τῆς ἡλώσεως (εἰκ. 1). Τὸ ἐν λόγῳ κόσμημα ἦτο ἴσως σχήματος τριφύλλου ἢ τετραφύλλου, ὡς τὰ ἐπὶ ἄλλων πλαστικῶν ἀπεικονίσεων ἀσπίδων, μὲ τὴν διαφορὰν ὅτι ἐπὶ ἐκείνων δὲν εἶναι πρόσθετον ἀλλὰ ἔνθετον[1].

[1] Βλ. BSA 49, 1954, πίν. 34, a. b. e.

Ἡ ὀπισθία ὄψις, ἐπίπεδος, ὡς ἤδη ἐλέχθη, φέρει εἰς τὸν ἄνω λοβὸν αὐτῆς τοξωτὴν κινητὴν λαβὴν ἐξαρτωμένην ἀπὸ δύο κρίκων, ἧς τὰ ἄκρα ἔχουν μορφὴν κυλίνδρου διακοσμουμένου διὰ παραλλήλων ἐγχαράκτων γραμμῶν, καθέτων πρὸς τὸν ἄξονα τοῦ κυλίνδρου. Ἑκάτερος δὲ τῶν κρίκων σχηματίζεται ἐκ σύρματος, κυλινδρικοῦ ἐπίσης, ἀποτελοῦντος τὴν ἀπόληξιν ταινίας, ἐλαφρῶς κυρτῆς, μειουμένης πρὸς τὰ ἄνω καὶ φερούσης, ὡς τὰ ἄκρα τῆς λαβῆς, διακόσμησιν παραλλήλων χαρακτῶν γραμμῶν εἰς τὸ κατώτερον, καὶ πλατύτερον, τμῆμα αὐτῆς. Αἱ δύο ταινίαι, παράλληλοι, ἔχουν προσηλωθῆ εἰς ἀπόστασιν 0.065 μ. ἀπ' ἀλλήλων[1]. Ὑπὲρ τὴν λαβὴν καὶ πλησίον τοῦ πλαισίου, ἐπὶ τοῦ καθέτου ἄξονος τοῦ ἀντικειμένου, εὖ-

Εἰκ. 1. Ὁ ἄνω λοβὸς τῆς ἀσπίδος· διακρίνεται κηλὶς κυκλικὴ ἐκ τῆς ὀξειδώσεως χαλκοῦ κοσμήματος.

[1] Ἐπὶ τοῦ πίνακος CXXXII τοῦ Karo, αὐτ., εἰκονίζεται ἡ ἐσωτερικὴ πλευρὰ τοῦ ἐλάσματος, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἔχουν προσηλωθῆ αἱ δύο ταινίαι: ὅπως φαίνεται καὶ ἐκ τῆς φωτογραφίας, δύο ἐνισχυτικὰ ἐλάσματα καθιστοῦν παχύτερα τὰ ἐλάσματα, διὰ νὰ στερεωθοῦν οἱ ἧλοι.

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
25/04/2024 02:46:52 EEST - 18.227.24.209

ρίσκεται ὀπὴ διαμέτρου 0.026 μ.

Τὸ παρὸν ὁμοίωμα δὲν ἀποτελεῖ ἀκριβῆ μικρογραφίαν ἀσπίδος, διότι ἡ ὀπισθία ὄψις τοῦ ἀμυντικοῦ τούτου ὅπλου ἔμενε κοίλη, διὰ νὰ παρέχῃ προστασίαν εἰς τὸν φέροντα πολεμιστήν. Ἡ ὅλη διαμόρφωσις τῆς ὀπισθίας ὄψεως ἀφήνει νὰ νοηθῇ ὅτι τὸ ὁμοίωμα εἶχεν ἀποστολὴν κειμένην πέραν τῆς ἁπλῆς ἀπεικονίσεως τοῦ προτύπου. Ἡ μικρὰ ὀπὴ δύναται ἴσως νὰ ὁδηγήσῃ εἰς τὴν σκέψιν ὅτι πρόκειται περὶ ρυτοῦ· ἀλλ' ἡ ὑπόθεσις αὕτη συναντᾷ δυσχερείας. Ἐν πρώτοις, ἡ μικρὰ διάμετρος τῆς ὀπῆς, ἀλλὰ καὶ ἡ θέσις αὐτῆς ἐπὶ τοῦ κατακορύφου ἐπιπέδου, θὰ ἐδυσκόλευον τὴν διὰ ταύτης ἔγχυσιν ὑγροῦ. Ἔπειτα, τὸ ὁμοίωμα στερεῖται δευτέρας ὀπῆς, δι' ἧς θὰ ἔρρεεν ἡ σπονδή: ἡ δευτέρα αὕτη ὀπὴ θὰ ἔπρεπε νὰ εὑρίσκετο εἰς τὸ κατώτατον μέρος του, τὸ ὁποῖον καὶ σώζεται, οὐχὶ δὲ ἐπὶ τοῦ ἀπολεσθέντος τμήματος τῆς κοιλίας. Τρίτη δυσκολία προέρχεται ἐκ τῆς λαβῆς, ἡ ὁποία εἶναι κινητή: κατάλληλος λοιπὸν πρὸς ἀνάρτησιν τοῦ ὁμοιώματος μᾶλλον παρὰ διὰ νὰ φέρεται τοῦτο πλῆρες ὑγροῦ· διότι ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ τὸ ὁμοίωμα θὰ ἔπρεπε νὰ εἶχε λαβὴν σταθερὰν καὶ ἁπλῆς κατασκευῆς ἢ δὲν θὰ εἶχε καθόλου λαβήν, ὅπως τὰ γνωστὰ ρυτὰ σχήματος κεφαλῆς ταύρου ἢ λέοντος. Ἀποκλειομένης τῆς ὑποθέσεως ταύτης γεννᾶται τὸ ἐρώτημα, ἂν εἶναι δυνατὸν νὰ δοθῇ ἄλλη, περισσότερον εὔλογος, ἑρμηνεία εἰς τὴν ὀπήν.

Γενικῶς εἰπεῖν, αὕτη φαίνεται ὅτι ὀφείλεται εἰς τεχνικοὺς λόγους συνδεομένους μὲ τὴν κατασκευὴν τοῦ ὁμοιώματος. Ὁ ἀρχιτεχνίτης τοῦ μουσείου Χ. Χατζηλιοῦ ἔδωσε τὴν ἀκόλουθον, λίαν πιθανήν, ἐξήγησιν: ὅτι κατὰ τὴν προσαρμογὴν τῶν δύο ἐλασμάτων, τοῦ κυρτοῦ τῆς προσθίας ὄψεως καὶ τοῦ ἐπιπέδου τῆς ὀπισθίας, ἡ ὁποία, ὡς εἴδομεν, ἔγινε διὰ τῆς περιελίξεως τῶν ἄκρων αὐτῶν πέριξ χαλκοῦ σύρματος, καὶ κατὰ τὴν διαμόρφωσιν τῆς ἀβαθοῦς αὔλακος εἰς τὴν ἐσωτερικὴν πλευρὰν τοῦ σχηματισθέντος πλαισίου, ἦτο ἀναγκαία ἡ χρησιμοποίησις στερεοῦ τινος πυρῆνος, ἐκ γῆς ἢ πίσσης ἢ ἄλλου καταλλήλου ὑλικοῦ, πρὸς τὸν σκοπὸν ὅπως μὴ πάθῃ τὸ σχῆμα τῶν τοιχωμάτων, καὶ ὅτι ὁ πυρὴν οὗτος ἀφῃρέθη, μετὰ τὸ πέρας τῆς ἐργασίας, διὰ τῆς ἐκ τῶν προτέρων ἀνοιγείσης ἐπὶ τοῦ ἐπιπέδου ἐλάσματος ὀπῆς. Οὐχ ἧττον ἄξιον παρατηρήσεως εἶναι καὶ τοῦτο: ἡ ὀπὴ εὑρίσκεται ἀκριβῶς ἔναντι τοῦ ἥλου, δι' οὗ εἶχε στερεωθῆ τὸ πρόσθετον κόσμημα. Εἶναι λοιπὸν πιθανὸν ὅτι αὕτη ἐχρησίμευσεν ἐπίσης διὰ τὴν ἔσωθεν στερέωσιν τοῦ ἥλου.

Τὸ ἀργυροῦν ὁμοίωμα ἀσπίδος ἐκ τοῦ τετάρτου τάφου τῶν Μυκηνῶν εἶναι μεγαλύτερον ὅλων τῶν ἄλλων γνωστῶν πλαστικῶν ἀπεικονίσεων τοῦ ὅπλου. Ἀλλὰ παρὰ τὸ γεγονὸς τοῦτο καὶ παρ' ὅλον ὅτι εἶναι κατεσκευασμένον ἐξ ἐλασμάτων, ἐν ᾧ τὰ πλεῖστα τῶν ἄλλων εἶναι συμπαγῆ [1], μᾶς διδάσκει, τόσον περὶ τοῦ ὑλικοῦ τῶν ἀσπίδων, ὅσον καὶ περὶ τοῦ τρόπου τῆς κατασκευῆς αὐτῶν ἐν γένει, ὀλιγώτερα ἢ ὅσα αἱ ἁπλαῖ ἀπεικονίσεις αὐτῶν ἐπὶ τῶν τοιχογραφιῶν τῆς Κνωσοῦ καὶ τῆς Τίρυνθος [2]. Καὶ περὶ μὲν τοῦ ἐπιπέδου ἐλάσματος κατὰ τὴν ὀπισθίαν πλευρὰν τοῦ ὁμοιώματος, εἴπομεν ἤδη ὅτι πάντως ἀποκλείεται νὰ ἔχῃ ἀντιγραφῆ ἐξ οἱουδήποτε τύπου πραγματικῆς ἀσπίδος. Οὐχ ἧττον δ' ἀπίθανον εἶναι τοῦτο προκειμένου περὶ τῆς διαμορφώσεως τοῦ πλαισίου, ἥτις φαίνεται κατὰ κύριον λόγον ὀφειλομένη εἰς τὴν προσαρμογὴν τῶν δύο ἐλασμάτων. Ἡ προσθήκη τοῦ ἐπιπέδου ἐλάσματος ὑπῆρξεν ἴσως καὶ κατ' ἄλλον τρόπον ἀρνητικὸν στοιχεῖον, ἐφ' ὅσον ἐνδέχεται νὰ ἠμπόδισε τὴν ἀναπαράστασιν τῶν κατὰ τὸ κοῖλον μέρος τῶν ἀσπίδων ἐξαρτημάτων, ἱμάντων, λαβῶν καὶ ὁμοίων, διὰ νὰ μὴ ὁμιλήσωμεν καὶ περὶ τοῦ σκελετοῦ αὐτῆς. Τὰ ὀρθογώνια χαράγματα τὰ ἀπαρτίζοντα τὰς καμπύλας ταινίας ἐμφανίζονται ἐπίσης εἰς παραστάσεις ἀσπίδων ἐπὶ τοιχογραφιῶν καὶ σφραγιδο-

[1] Ἐκ τῶν ὁμοιωμάτων τούτων, τὰ ὁποῖα ἔχουν διακοσμητικὸν χαρακτῆρα, τὰ μὲν περισσότερα εἶναι ἐξ ἐλεφαντοστοῦ (εὑρήματα ἐκ τῆς οἰκίας τῶν ἀσπίδων τῶν Μυκηνῶν, BSA 49, πίν. 34· ἐκ παλαιοτέρων τάφων Τσούντα, Ἐθνικὸν Μουσεῖον, Προϊστορικὴ συλλογή, ἀριθ. 2331· ἐκ Σπάτων, Ἐθν. Μουσ., Προϊστορικὴ συλλογή, ἀριθ. 2087, 2094) τινὰ δὲ ἐξ ὑαλομάζης (Μυκηνῶν ἀριθ. 1374). Μεταλλικὰ δείγματα ἔχομεν μόνον ἐκ χρυσοῦ εἰς μέγεθος ψήφου (C. Blegen, Prosymna, εἰκ. 460b. G. Karo, αὐτ. πίν. CXXXII) πλὴν ἑνὸς μεγαλυτέρου, ἐκ Πύλου AJA 58, 1954, σ. 32, πίν. 9, 14. Πβλ. κατάλογον M. Nilsson, The Minoan-Mycenaean Religion, σ. 408, ἀρ. 47.

[2] H. L. Lorimer, αὐτ. σ. 135 κ.ἑξ.

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
25/04/2024 02:46:52 EEST - 18.227.24.209

λίθων, ὅπου καὶ ἡρμηνεύθησαν ὡς ὑποδηλοῦντα ραφὰς πρὸς στερέωσιν μιᾶς ἐσωτερικῆς ἐνισχύσεως τοῦ δέρματος τῆς ἀσπίδος [1].

***

Ἐντὸς χαρτίνου δίσκου περιλαμβάνοντος λιστα δὲ κεφαλὴ καὶ τμήματα τοῦ σώματος γυναικείου εἰδωλίου, ἅτινα ἐν συνεχείᾳ συνεκολλήθησαν ὑπὸ τοῦ ἀρχιτεχνίτου τοῦ μουσείου Χατζηλιοῦ (πίν. Β,α). Ἐντὸς τοῦ δίσκου ὑπῆρχεν ἡ ἐπιγραφή: «Μυκηνῶν, ἀνασκαφαὶ Σχλίμαν», ἐν ᾧ ἀκριβεστέρα δήλωσις

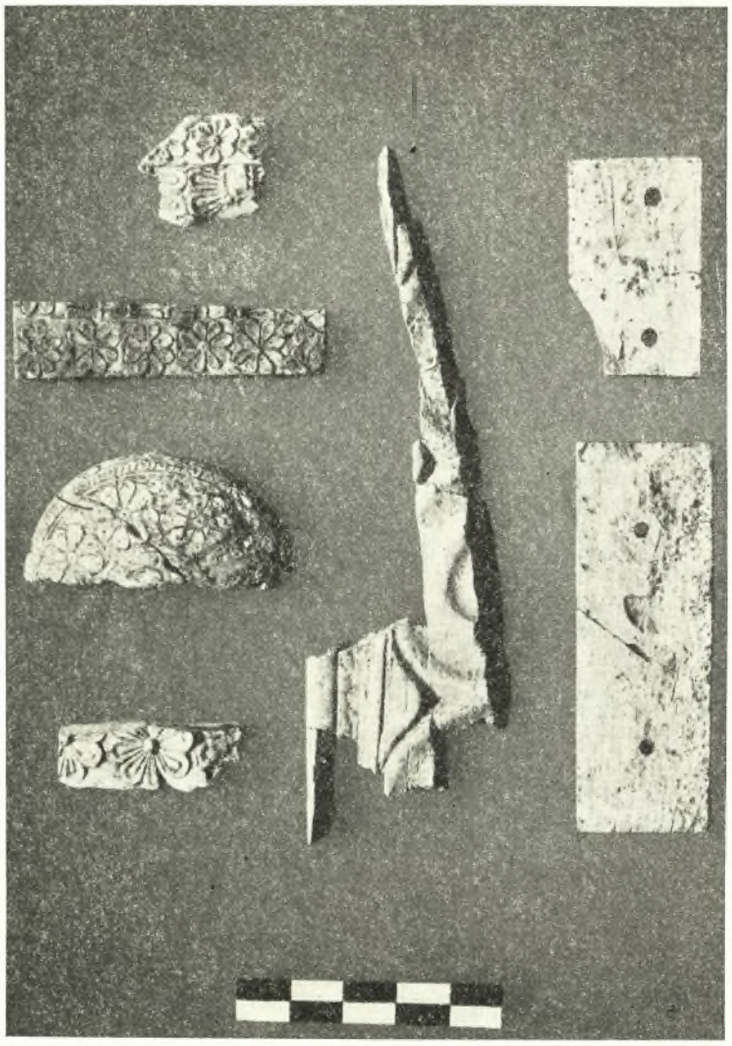

Εἰκ. 2. Τμήματα ἐλεφαντίνων ἀντικειμένων μετ' ἀναγλύφου διακοσμήσεως.

συντρίμματα διαφόρων ὑλῶν μὴ καταγεγραμμένα, λόγῳ τῆς καταστάσεως αὐτῶν, εἰς τοὺς καταλόγους, ἐπεσημάνθησαν, τὸ 1958, ἐν ᾧ ἐτακτοποιοῦντο αἱ ἀποθῆκαι τῆς προϊστορικῆς συλλογῆς, τεμάχια ἐλεφάντινα: τμήματα διακοσμητικῶν ταινιῶν (εἰκ. 2)· τὸ ἥμισυ καλύμματος πυξίδος, ὡς φαίνεται (εἰκ. 2)· μάπροελεύσεως, «τετάρτου τάφου», εὑρέθη ἐντὸς ἑνὸς τῶν κυτίων τοῦ δίσκου.

Τὸ εἰδώλιον, ὅπερ κατεγράφη ἤδη εἰς τοὺς καταλόγους τοῦ μουσείου ὑπ' ἀριθ. 8418, ἀποτελεῖ, παρὰ τὴν ἀποσπασματικὴν κατάστασίν του, ἔργον ἐνδιαφέρον ὅσον καὶ σπάνιον τῆς μυκηναϊκῆς μικροτεχνίας [1]. Ὁλόγλυφα ἐλεφάν-

[1] H. L. Lorimer, αὐτ. σ. 136.

[1] Σωζόμενον ὕψος 0.085.

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
25/04/2024 02:46:52 EEST - 18.227.24.209

τινα εἰδώλια τῆς μυκηναϊκῆς ἐποχῆς σώζονται ἐλάχιστα· ἐκ τούτων δὲ μόνον τὸ σύμπλεγμα τῶν δύο θεαινῶν μετὰ τοῦ παιδός, ἐκ Μυκηνῶν[1], ὑπερέχει τοῦ νέου ἀποκτήματος.

Ἡ εἰκονιζομένη μορφὴ εἶναι, κατὰ τὸ ἄνω σῶμα, ἐνδεδυμένη διὰ βαρέος ἐνιαίου ὑφάσματος καλύπτοντος τὸ στῆθος, κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὴν συνήθη, εἰς τὰς κρητομυκηναϊκὰς παραστάσεις γυναικῶν, γυμνότητα τῶν μαστῶν. Κάτωθεν τοῦ λαιμοῦ διακρίνονται τρία σταγονοειδῆ κομβία, ἴχνη, προφανῶς, περιδεραίου, τὸ ὁποῖον μόνον διέκοπτε τὴν λιτότητα τοῦ ἄνω τμήματος, λιτότητα ἐρχομένην εἰς ἀντίθεσιν πρὸς τὴν πλουσίαν στολιδωτὴν φούσταν. Εἰς τὸ σωζόμενον τμῆμα τῆς τελευταίας αὐτῆς ὑπάρχουν τέσσαρες ἀλλεπάλληλοι στολίδες, αἵτινες σχηματίζουν γωνίαν ἐμπρὸς εἰς τὸ μέσον. Αἱ πτυχαὶ τῆς πρώτης ἐξ αὐτῶν, ἐκ τῶν ἄνω πρὸς τὰ κάτω, εἶναι λεπταί· τῶν λοιπῶν πλατύτεραι. Εἶδος ζώνης, ὀγκώδους, ἡμικυλινδρικῆς τομῆς, δὲν εὑρίσκεται εἰς τὴν ὀσφύν, ἀλλά, ὅπως εἰς τὸν συρμὸν τῆς χαμηλῆς μέσης, περιβάλλει τοὺς γοφούς. Ὁ μακρὸς κορμὸς προσδίδει εἰς τὸ εἰδώλιον ραδινότητα, ἡ ὁποία θὰ ἦτο ἔτι μεγαλυτέρα, ὅταν ἐσώζετο ἡ φούστα καθ' ὅλον αὐτῆς τὸ μῆκος. Ἡ κεφαλή, ἂν καὶ ἔχει ἀποτετριμμένην τὴν μίαν παρειάν, τὰ χείλη καὶ τὸ ἄκρον τῆς ρινός, διατηρεῖ τὴν ἐκφραστικότητά της, ἡ ὁποία ὀφείλεται εἰς τὰ ἔντονα χαρακτηριστικὰ τοῦ προσώπου. Τὰ προτεταμένα μῆλα, ὁ μικρὸς πώγων καὶ τὸ στενὸν μέτωπον σχηματίζουν ρόμβον, ἐνῶ τὰ σαρκώδη χείλη, ἡ σιμὴ ρὶς καὶ οἱ μεγάλοι ἀμυγδαλωτοὶ ὀφθαλμοὶ συνθέτουν ἓν ἰδιόμορφον πρόσωπον, ἐλάχιστα μυκηναϊκὸν κατὰ τὴν ὄψιν, ἀλλ' ὄχι ξένον πρὸς τὴν μυκηναϊκὴν τέχνην· ὁ μικρὸς ὅμως βόστρυχος, ὁ ὁποῖος πίπτει ἐπὶ τοῦ μετώπου, μᾶς ἐπαναφέρει εἰς τὰς κρητομυκηναίας κυρίας τοῦ τύπου τῆς «Παρισινῆς» καὶ τῶν παριστανομένων ἐπὶ τῆς τοιχογραφίας τῆς Τίρυνθος.

Ὅτι τὸ εἰδώλιον τοῦτο, κατὰ τὴν γενικὴν τοῦ δίσκου ἐπιγραφήν, προέρχεται ἐκ Μυκηνῶν, οὐδαμόθεν εἶναι δυνατὸν ν' ἀμφισβητηθῇ. Ἀλλ' εἶναι ἥκιστα πιθανὸν ὅτι ἰσχύει διὰ τοῦτο ἡ ἐπιγραφὴ «τετάρτου τάφου», ἡ εὑρεθεῖσα, ὡς εἴδομεν, εἰς ἄλλο κυτίον τοῦ αὐτοῦ δίσκου· πρέπει δὲ καὶ γενικώτερον ν' ἀποκλεισθῇ ἡ ὑπόθεσις προελεύσεώς του ἔκ τινος τῶν βασιλικῶν τάφων τῆς ἀκροπόλεως, διότι ἀφ' ἑνὸς μὲν οὐδὲν ἄλλο ὁλόγλυφον ἐλεφάντινον ὁμοίωμα εὑρέθη ἐντὸς τούτων, ἀφ' ἑτέρου δὲ τὰ πλεῖστα τῶν ἐξ ἐλέφαντος κτερισμάτων αὐτῶν φέρουν, οὐχὶ ἀνάγλυφον, ἀλλὰ χαρακτὴν καὶ ἀρκετὰ ἁπλῆν διακόσμησιν[1]· ἀνάγλυφον διακόσμησιν φέρει ὁ μύκης ἐκ τοῦ τετάρτου τάφου[2] καὶ ἡ λαβὴ κατόπτρου ἐκ τοῦ πέμπτου[3]. Τοῦ μὲν πρώτου τὸ ἀνάγλυφον εἶναι χαμηλόν, ἡ δὲ ἐκτέλεσίς του τὸ καθιστᾷ ἔργον περισσότερον γραφικὸν παρὰ πλαστικόν. Ἡ λαβὴ κατόπτρου ἐξ ἄλλου ἔχει λίαν ἐξηρμένην τὴν μορφὴν τοῦ λέοντος, τῆς ὁποίας οὐσιαστικῶς σώζεται μόνον ἡ χαίτη συνισταμένη ἐξ ἑνὸς ἁδροῦ ὄγκου, ἄνευ τινὸς διαπλάσεως, ἐπὶ τοῦ ὁποίου αἱ τρίχες ἔχουν ἀποδοθῆ γραμμικῶς. Ἀντιθέτως τὸ ὑπὸ συζήτησιν εἰδώλιον εὑρίσκεται πλησιέστερον πρὸς ἄλλην τινὰ σειρὰν ἀντικειμένων ἐξ ἐλεφαντοστοῦ: τὰς λαβὰς κατόπτρων ἐκ τοῦ τάφου τῆς «Κλυταιμνήστρας»[4] καὶ τοῦ θαλαμωτοῦ τάφου ὑπ' ἀριθμὸν 88[5]. Πράγματι, ἡ ἀνάγλυφος διακόσμησις αὐτῶν εἶναι περισσότερον ἐξειλιγμένη παρὰ εἰς τὰ κτερίσματα τῶν τάφων 4 καὶ 5, ἐπὶ πλέον δὲ αἱ γυναικεῖαι μορφαὶ τῶν λαβῶν ἐκ τοῦ τάφου τῆς «Κλυταιμνήστρας» ἔχουν τὰ αὐτὰ μὲ τὸ εἰδώλιόν μας νεγροειδῆ χαρακτηριστικά. Ἐπίσης τὰ ἄλλα ἐλεφάντινα τεμάχια, μεθ' ὧν εὑρέθησαν τὰ θραύσματα τοῦ εἰδωλίου (εἰκ. 2), φέρουν διακόσμησιν ἄγνωστον εἰς τοὺς τάφους τῆς ἀκροπόλεως, ἐνῶ ταινίαι ὁμοίων ροδάκων περιβάλλουν τὸν βραχίονα τοῦ κατόπτρου τοῦ τάφου τῆς «Κλυταιμνήστρας».

Ἐλπίζομεν ὅτι ὁ κ. A. Dessenne, ὁ ὁποῖος ἑτοιμάζει τὸ corpus τῶν ἐξ ἐλεφαντοστοῦ κρη-

[1] A. Wace, Mycenae, εἰκ. 101, 102.

[1] G. Karo, Die Schachtgräber von Mykenai, σ. 319.

[2] Karo, αὐτ. σ. 83, ἀρ. 295, πίν. LXXVI, LXXVII.

[3] Karo, αὐτ. σ. 142, ἀρ. 785, εἰκ. 58, 59.

[4] BSA 25, 1921-23, πίν. LIX.

[5] Χ. Τσουντας, Μυκῆναι καὶ Μυκηναῖος Πολιτισμός, πίν. 6, 3.

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
25/04/2024 02:46:52 EEST - 18.227.24.209

τομυκηναϊκῶν ἀντικειμένων, θὰ προαγάγῃ τὸ πρόβλημα τῆς ἐντάξεως τοῦ ἐν λόγῳ εἰδωλίου.

* * *

Ἡ ταινιωτὴ χαλκῆ λαβὴ μετ' ἐνθέτου διακοσμήσεως (πίν. Β, β) ἐφέρετο εἰς τὸ μυκηναϊκὸν εὑρετήριον, ὑπ' ἀρ. 2874, ὡς: «Τεμάχιον λαβῆς χαλκῆς ἀγγείου, μήκους 0.95, μὲ λείψανα ἐπιχρυσώσεως. Μυκηνῶν 1892». Διὰ τοῦ ὅρου «λείψανα ἐπιχρυσώσεως» ὑπεδηλοῦτο τὸ φύλλον χρυσοῦ, τὸ ὁποῖον καλύπτει τὸ μετὰ τῆς λαβῆς σωθὲν τμῆμα τοῦ ἀγγείου, καθὼς καὶ ἡ χρυσῆ ἐπένδυσις τῶν τριῶν ἥλων, δι' ὧν ἡ λαβὴ εἶχε στερεωθῆ ἐπ' αὐτοῦ [1]. Ὅταν τοῦτο ἐδόθη εἰς τὰ ἐργαστήρια τοῦ μουσείου πρὸς πρόχειρον καθαρισμόν, ὁ ἀρχιτεχνίτης Ἀ. Μαυραγάνης παρετήρησεν ἴχνη χρυσοῦ καὶ ἐπ' αὐτῆς ταύτης τῆς λαβῆς, κατόπιν δὲ τοῦ χημικοῦ καθαρισμοῦ τοῦ ἀντικειμένου ἀπεκαλύφθη διακόσμησις ἀποτελουμένη ἐκ τῆς ἐπαναλήψεως ἑνὸς θέματος ἐσχηματοποιημένου ναυτίλου ἐκ λεπτῶν ταινιωτῶν ἐλασμάτων χρυσοῦ ἐντεθειμένων ἐντὸς αὐλάκων ἀνοιχθέντων εἰς μέταλλον τῆς λαβῆς. Μετὰ τὴν ἔνθεσιν τῶν ἐλασμάτων ἡ ἐπιφάνεια ἐτρίβη διά τινος λεπτοῦ ἐργαλείου, οὕτω δὲ τὰ ἐξέχοντα χείλη τῶν αὐλάκων συγκλίναντα ἐπὶ τῶν ἐλασμάτων ἐστερέωσαν αὐτὰ ἀσφαλῶς.

Εἰκ. 3. Ἀργυροῦν ὑψίπουν κύπελλον φέρον διακόσμησιν χρυσῶν ροδάκων.

Τὸ παλαιότερον γνωστὸν δεῖγμα τῆς μεθόδου ταύτης ἐν τῇ ἐμπαιστικῇ εἶναι ἀργυρᾶ ὑψίπους κύλιξ ἐκ τοῦ 4ου βασιλικοῦ τάφου τῶν Μυκηνῶν [1], ἐκ δὲ τῶν μεταγενεστέρων ἀναφέρομεν, λόγῳ σπουδαιότητος, φιάλην μὲ διακόσμησιν βουκράνων ἐκ τοῦ βασιλικοῦ τάφου τῶν Δενδρῶν (15ου αἰῶνος) [2], φιάλας μὲ παραστάσεις πωγωνοφόρων προτομῶν ἐκ τοῦ 24ου θαλαμω-

[1] Ὡς φαίνεται, ἡ λαβὴ ὑψοῦτο κατακορύφως ἄνωθεν τῶν χειλέων τοῦ ἀγγείου, ἐξ οὗ ἀγόμεθα εἰς τὴν ὑπόθεσιν ὅτι τοῦτο εἶχε σχῆμα κανθάρου ἢ ὑψίποδος κύλικος.

[1] Karo, αὐτ. σ. 94, ἀρ. 390, πίν. CXII, CXIII.

[2] A. Persson, The Royal Tombs at Dendra, πίν. XII-XV.

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
25/04/2024 02:46:52 EEST - 18.227.24.209

τοῦ τάφου τῶν Μυκηνῶν [1], παρομοίας προτομὰς —τὸ ἀγγεῖον δὲν σώζεται— ἐκ τοῦ ἀνακτόρου τῆς Πύλου [2], ἐγχειρίδιον ἐκ τοῦ 14ου τάφου τῆς Προσύμνης (ΥΕ ΙΙ) [3].

Ἐν συγκρίσει πρὸς τὰ ἀνωτέρω δείγματα, ἡ ἐνταῦθα δημοσιευομένη λαβὴ εἶναι ἁπλούστερον διακεκοσμημένη. Πράγματι, εἰς ἐκεῖνα ἔχουν χρησιμοποιηθῆ περισσότερα τοῦ ἑνὸς εὐγενῆ μέταλλα (χρυσός, ἄργυρος, ἤλεκτρον), ἐπὶ πλέον δὲ αἱ ἐπ' αὐτῶν εἰκονιζόμεναι μορφαὶ ἔχουν λεπτομερείας ἐγχαράκτους πεπληρωμένας διὰ νιέλλου. Διάφορος εἶναι ἡ τεχνική, τῆς ὁποίας τελειότατα δείγματα ἀποτελοῦν τὰ ἐγχειρίδια ἐκ τῶν βασιλικῶν τάφων 4ου καὶ 5ου τῶν Μυκηνῶν, ὅπου τὰ ἐκ χρυσοῦ, ἀργύρου καὶ ἠλέκτρου κοσμήματα ἔχουν στερεωθῆ διὰ στρώματος νιέλλου καλύπτοντος τὴν λεπίδα.

Ἡ λαβὴ ἀγγείου, τὴν ὁποίαν παρουσιάζομεν ἐνταῦθα φαίνεται ὅτι εἶναι μεταγενεστέρα τοῦ 1400 π.Χ. Τοῦτο συνάγομεν ἐκ τῆς λίαν ἐσχηματοποιημένης μορφῆς, τὴν ὁποίαν ἔχει προσλάβει τὸ θέμα τοῦ ναυτίλου, ἐνῶ τοῦτο ἀποδίδεται κατὰ τρόπον νατουραλιστικὸν ἐπὶ τοῦ χαλκοῦ ἐγχειριδίου μετὰ παραστάσεων ἐκ χρυσοῦ, ἀργύρου καὶ ἠλέκτρου ἐντὸς ἐπιστρώσεως νιέλλου, τὸ ὁποῖον εὑρέθη ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ κ. Μαρινατου ἐντὸς τάφου τῆς Πύλου μετ' ἄλλων κτερισμάτων χρονολογουμένων ἀπὸ τῆς ΥΕ ΙΙ/ΙΙΙΑ Ι ἐποχῆς, ἤτοι ἀπὸ τοῦ 15ου αἰῶνος [4]. Δυστυχῶς, δὲν δυνάμεθα νὰ προβῶμεν εἰς ἀκριβεστέραν χρονολόγησιν τῆς λαβῆς, διότι δὲν βοηθούμεθα ὑπὸ κεραμεικῶν παραλλήλων, τοῦ θέματος ἐξελισσομένου, ὡς φαίνεται, ἀνεξαρτήτως εἰς τὴν μεταλλοτεχνίαν καὶ τὴν ἀγγειογραφίαν. Πράγματι, ἐπὶ τῶν ἀγγείων τῆς ΥΕ ΙΙΑ ἐποχῆς, ἤτοι συγχρόνων, ἂν μὴ καὶ προγενεστέρων τοῦ ἐγχειριδίου τῆς Πύλου, ἀπαντᾷ τύπος ἐνδιάμεσος μεταξὺ τῆς νατουραλιστικῆς ἀποδόσεως τοῦ θέματος καὶ τοῦ βαθμοῦ τῆς σχηματοποιήσεως αὐτοῦ ἐπὶ τῆς λαβῆς, γεγονὸς τὸ ὁποῖον ἐπιτρέπει τὴν εἰκασίαν ὅτι ἡ σχηματοποίησις ἐβράδυνεν εἰς τὴν ἐμπαιστικὴν ἐν συγκρίσει μὲ τὴν κεραμεικήν. Ἀπὸ δὲ τῆς ΥΕ ΙΙΒ ἐποχῆς, προϊούσης τῆς ἀφαιρέσεως, αἱ ἐπὶ τῶν ἀγγείων παραστάσεις ναυτίλου περιορίζονται εἰς τοὺς πλοκάμους αὐτοῦ λαμβάνοντας μορφὴν ἑλίκων, οὕτω δὲ τὸ θέμα ἀποκτᾷ, εἰς τὴν κεραμεικήν, καλλιγραφικὸν χαρακτῆρα, πρὸς τὸν ὁποῖον ἀντιτίθεται ἡ ἁδρότης, μεθ' ἧς τοῦτο ἀποδίδεται ἐπὶ τῆς λαβῆς.

[1] ΑΕ 1888, πίν. 7, 2.
[2] AJA 59, 1955, σ. 32, πίν. 23, 3.
[3] C. Blegen, Prosymna, σ. 330, πίν. II.
[4] BCH 81, 1957, σ. 559, εἰκ. 16a.b, πίν. XV.

* * *

Μεταξὺ τῶν ἄλλων συγκολληθέντων καὶ ὁλοκληρωθέντων ἀντικειμένων ὑπὸ τοῦ ἀρχιτεχνίτου Ἀ. Μαυραγάνη, ἄξια μνείας εἶναι τὰ ἀκόλουθα:

Τὸ εἰκονιζόμενον (εἰκ. 3) μόνωτον, ὑψίπουν, ἀργυροῦν κύπελλον ἀπετελέσθη ἐκ τεμαχίων καταγραφέντων ὑπὸ G. Karo εἰς δύο διαφορετικοὺς ἀριθμούς: 122 καὶ 151b [1].

Τὸ ἐλεφάντινον ἀντικείμενον τοῦ πίνακος Γ, β ὡλοκληρώθη ἐκ τεμαχίων προερχομένων ἐκ τοῦ Τάφου Α τοῦ Κακοβάτου [2], κατὰ τὸ πρότυπον ὁμοίου ἀντικειμένου εὑρεθέντος ὑπὸ A. Wace εἰς τὴν οἰκίαν τῶν Ἀσπίδων ἐν Μυκήναις [3] καὶ ὁλοκληρωθέντος ὑπὸ τοῦ ἰδίου τεχνίτου. Ἄρθρον ἐκ τῶν καταλοίπων τοῦ A. Wace, ὅπου μελετῶνται ὅλα τὰ ὅμοια εὑρήματα, τὰ ὑπ' αὐτοῦ ὀνομαζόμενα «candelsticks», ἐδημοσιεύθη ἤδη εἰς τὸ περιοδικὸν Archaeology 13, 1960, σ. 40 ἑ. εἰκ. 3.

Συνεκολλήθησαν δύο τεμάχια τῆς τοιχογραφίας τοῦ μεγάρου τῶν Μυκηνῶν (πίν. Δ)· ὁ Rodenwaldt εἶχεν ἀντιληφθῆ ὅτι ταῦτα ἐγειτνίαζον, ἀλλ' εἶχε διαφύγει τὴν προσοχήν του τὸ γεγονὸς ὅτι ἐφάπτονται [4].

Ἐπὶ τοῦ ἀργυροῦ ἀγγείου, ἐκ τοῦ πέμπτου βασιλικοῦ τάφου τῆς ἀκροπόλεως τῶν Μυκηνῶν (πίν. Γ, α) [5], διέκρινε διὰ πρώτην φορὰν ὁ ἀρχιτεχνίτης Χ. Χατζηλιοῦ ἴχνη νιέλλου. Κατὰ τὸν ἴδιον τεχνίτην, ὁλόκληρον τὸ κάτω τμῆμα τοῦ ἀγγείου τὸ φέρον ὁριζοντίους αὔλακας θὰ

[1] G. Karo, αὐτ. σ. 60, πίν. CV, καὶ σ. 62, ἀρ. 151b.
[2] AM 34, 1909, σ. 290, εἰκ. 11.
[3] BSA 50, 1955, πίν. 25a.b.
[4] G. Rodenwaldt, Der Fries des Megarons von Mykenai, σ. 30, κ.ἑξ., πίν. II.
[5] Karo, αὐτ. σ. 148, ἀρ. 855, πίν. CXXXIV.

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
25/04/2024 02:46:52 EEST - 18.227.24.209

ἐκαλύπτετο ὑπὸ στρώματος νιέλλου. Νίελλον ὡσαύτως ἐπλήρου τὰς αὔλακας τοῦ δακτυλίου ἐπὶ τοῦ ὤμου καὶ ἐπὶ τοῦ περιθωρίου τῆς λαβῆς. Ὁ τρόπος τῆς διακοσμήσεως, διὰ τοῦ ὁποίου ἐπιτυγχάνεται διχρωμία ἐκ τῆς καλύψεως τμημάτων τοῦ ἀργυροῦ ἀγγείου διὰ μελανῆς ὕλης γίνεται πρώτην φορὰν γνωστός.

ΑΓΝΗ ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΟΥ

ΤΟΠΟΓΡΑΦΙΚΑΙ ΤΙΝΕΣ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΤΕΙΧΩΝ ΚΑΙ ΤΟΥ ΛΙΜΕΝΟΣ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΠΡΟΚΟΝΝΗΣΟΥ

Ἡ Προκόννησος ὑπῆρξεν ἀποικία τῶν Μιλησίων ἱδρυθεῖσα ἐπὶ μιᾶς τῶν εἰς τὰ ΝΔ. τῆς Προποντίδος κειμένων νήσων, ἐξειλίχθη δὲ σὺν τῷ χρόνῳ εἰς πόλιν σπουδαίαν καὶ περιφανῆ κατὰ τοὺς ἀρχαίους χρόνους, κατὰ τοὺς μεταγενεστέρους δὲ χρόνους ἐγένετο κυρίως γνωστὴ ἐκ τῶν περιωνύμων «Προκοννησίων μαρμάρων» ἐξορυσσομένων μέχρι τῆς σήμερον ἐκ τῆς μεγαλυτέρας τῶν νήσων τούτων τῆς γνωστῆς ὡς «νήσου τοῦ Μαρμαρᾶ».

Ὁ Στραβων (XIII 588) διακρίνει τὴν Παλαιὰν Προκόννησον τῆς ἐχούσης τὰ λατομεῖα, γράφων: *Ἐν δὲ τῷ παράπλῳ τῷ ἀπὸ Παρίου εἰς Πρίαπον ἥ τε παλαιὰ Προκόννησός ἐστι καὶ ἡ νῦν Προκόννησος, πόλιν ἔχουσα καὶ μέταλλον μέγα λευκοῦ λίθου σφόδρα ἐπαινούμενον.* Ἐν δὲ τῷ Περίπλῳ τοῦ Σκυλακος, 94 (C. Müller, Geographi Graeci Minores I, σ. 68) ἀναγινώσκομεν: *Κατὰ ταύτην* (τὴν Ἀρτάκην) *νῆσός ἐστι καὶ πόλις Προκόννησος καὶ ἑτέρα νῆσος εὐλίμενος Ἐλαφόννησος· γεωργοῦσι δ' αὐτὴν Προκοννήσιοι.* Ὄντως δὲ ἐπὶ τῆς νήσου τοῦ Μαρμαρᾶ ὑπάρχει εὐρύχωρος καὶ ἀσφαλὴς λιμὴν ὁ λεγόμενος τοῦ «Πεταλᾶ».

Ἐκ τῶν μαρτυριῶν τούτων προκύπτει ὅτι ἄλλη ἦτο ἡ Παλαιὰ Προκόννησος καὶ ἄλλη ἡ ἔχουσα τὰ λατομεῖα, ἔτι δὲ ὅτι ἡ δευτέρα αὕτη νῆσος ὠνομάζετο Ἐλαφόννησος καὶ εὑρίσκετο ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν τῆς παλαιᾶς Προκοννήσου. Γνωστὸν δὲ ὅτι τὸ ἐπιχωριάζον εἰς τὰς νήσους ταύτας ζῶον πρὸξ ἢ προῖξ, ἐξ οὗ ἔλαβον τὸ ὄνομα αἱ νῆσοι αὗται, ἦτο εἶδος ἐλάφου (Μεγα Ετυμολογικον 459, 49).

Ἀποκλεισθέντος οὕτω ὅτι Παλαιὰ Προκόννησος δύναται νὰ εἶναι ἡ νῆσος τοῦ Μαρμαρᾶ ἴδωμεν ποία τῶν λοιπῶν εἶναι. Ἡ καλυτέρα ἀπόδειξις θὰ ἦτο ἡ ἀνεύρεσις καταλλήλων ἀρχαιολογικῶν πειστηρίων. Ὄντως τοιαῦτα ὑπάρχουσιν ἐπὶ τῆς νήσου Ἁλώνης καὶ δὴ εἰς τὰ νοτιοανατολικὰ αὐτῆς, ὅπου σήμερον εὑρίσκεται τὸ χωρίον «Χουχλιά». Ἐκεῖ ὑπάρχει μικρὰ λοφώδης χερσόνησος μετρίου ὕψους σχηματίζουσα μεταξὺ αὐτῆς καὶ τῆς λοιπῆς νήσου εὐρὺν κόλπον.

Τὸ ὅτι ἐπὶ τῆς νήσου Ἁλώνης ἦτο ἱδρυμένη ἡ πόλις Προκόννησος καὶ ὅτι ἡ νῆσος αὕτη ὠνομάζετο Παλαιὰ Προκόννησος προκύπτει καὶ ἐκ τοῦ ἀνωτέρω μνημονευθέντος χωρίου τοῦ Στράβωνος. Ὄντως, ὅταν τις ἀναπλέων τὸν Ἑλλήσποντον φθάσῃ πρὸ τῆς Πριάπου, τῆς σημερινῆς Καράμπογας, συναντᾷ ἀκριβῶς πρὸς Α. πρώτην μὲν τὴν νῆσον Ἀφισιάν (Ὀφιοῦσαν τῶν ἀρχαίων) καὶ ὀλίγον ὄπισθεν αὐτῆς τὴν νῆσον Ἁλώνην. Αἱ δύο αὗται νῆσοι ὀπτικῶς συγχέονται, ἅτε οὖσαι ἀμφότεραι χθαμαλαὶ καὶ γεώδεις. Ἀπωτέρω πρὸς τὴν διεύθυνσιν ταύτην φαίνεται ἡ χερσόνησος τῆς Κυζίκου, ὑψηλή, δασώδης καὶ ἀπόκρημνος, βορειότερον δὲ φαίνεται ἡ νῆσος τοῦ Μαρμαρᾶ, ἥτις εἶναι ἡ *Νέα Προκόννησος* τοῦ Στραβωνος, ἡ ἔχουσα λατομεῖα μαρμάρου, καὶ ἡ ὀνομαζομένη ὑπὸ τοῦ Σκυλακος *Ἐλαφόννησος*. Αὕτη εἶναι σημαντικῶς ὑψηλοτέρα καὶ μᾶλλον ἀπόκρημνος τῆς Ἀφισιᾶς καὶ Ἁλώνης, ἧττον δὲ τῆς χερσονήσου τῆς Κυζίκου, τέλος πλησίον τοῦ Μαρμαρᾶ φαίνονται καὶ ἡ μικρὰ καὶ χθαμαλὴ νῆσος Κούταλις.

Κατὰ ταῦτα ἐν τῷ παράπλῳ ἀπὸ Παρίου εἰς Πρίαπον, ὡς ἐγγύτερον πρῶτον μὲν ἀπαντᾷ τὸ σύμπλεγμα τῶν νήσων Ἀφισσιᾶς - Ἁλώνης (Παλαιὰ Προκόννησος), κατόπιν δὲ ἡ νῆσος τοῦ Μαρμαρᾶ (Νέα Προκόννησος ἢ Ἐλαφόννησος) ὡς ἀπώτερον καὶ βορειότερον κειμένη. Τούτων ὅμως ἀψευδεστέρα μαρτυρία εἶναι ἡ

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
25/04/2024 02:46:52 EEST - 18.227.24.209